

405. *Марголін А. Д.* Україна і політика Антанти : (виїмки зі споминів) / А. Д. Марголін // Вільна Україна. – Б. м., 1960. – Чис. 26. – С. 44–48.
406. *Марітчак О.* Дипломатія й визвольні змагання нації : (спомини і рефлексії) / О. Марітчак // Альманах «Гомону України» на рік 1967 : у 50-річчя Укр. нац. революції і 100-річчя Канади. – Торонто, [1966]. – С. 94–104.
407. *Маркусь В.* Досвід і традиції дипломатії УНР / В. Маркусь // Правн. вісн. – 1963. – Кн. 2. – С. 29–42.
408. *Матушевський Ф.* Із щоденника українського посла / Ф. Матушевський // 3 минулого : збірник / ред. Р. Смаль-Стоцький. – Варшава, 1938. – С. 138–157.
409. *Онацький Є.* По похилій площі. Записки журналіста і дипломата / Є. Онацький. – Мюнхен : Дніпрова хвиля, 1964. – Ч. 1. – 152 с. ; Ч. 2. – 262 с.
410. *Пеленський О.* Евакуація дипломатичного корпусу з Києва в січні 1919 р. : спомин / О. Пеленський // Літопис Червоної Калини. – Львів, 1933. – № 3. – С. 3–4.
411. *Суровцева Н.* Гетьманський ранок : [спогади] / Н. Суровцева // Україна дипломатична : наук. щорічник. – К., 2000. – Вип. 1. – С. 296–302.
412. *Шульгин О.* Початки діяльності Міністерства Закордонних Справ України : [публ. спогадів] / О. Шульгин // Розбудова держави. – 1993. – № 1. – С. 22–24. – Перше вид.: Укр. самостійник. – Мюнхен, 1957. – № 4. – С. 29–32.

3. Міжнародні дипломатичні конференції

Балтійські конференції

413. *Матвієнко В.* УНР і балтійські конференції / В. Матвієнко // Україна дипломатична : наук. щорічник. – К., 2003. – Вип. 3. – С. 347–368.

Брест-Литовська мирна конференція (Брестський мирний договір)

Див. також № 370.

Публікації документів

414. Берестейський мир // Ювілейний календар-альманах Українського голосу... на переступний рік 1968. – Вінніпег, [1968]. – С. 35–41. – Підп.: С. В. – Подано текст Берестейського мирного договору. – С. 36–40 ; Таємний договір про поділ Галичини. – С. 40–41.
415. Берестейський мир. З нагоди 10-х роковин. 9.2.1918 р. – 9.4 1928 р. : спомини та матеріали / зладив і попередив вступом Кедрин І. – Львів ; К. : Червона калина, 1928. – 319 с.
416. Документы о Брест-Литовском мирном договоре : (Захватнические планы германского империализма в отношении России) // Совет. архивы. – 1967. – № 6. – С. 92–102.
417. *Рубач М. А.* К истории украинской революции : (заметки и документы, дек. 1917 – янв. 1918 г.) / М. А. Рубач // Летопись революции. – Х., 1926. – № 6. – С. 7–

35. – Про укр.-нім. переговори в Брест-Литовську. В додатках подано записи телефонних розмов між Брестом і Києвом.

Окремі видання

418. *Бердута М. З.* Брестский мир в советской историографии (1918–1968) / М. З. Бердута ; Харьков. ун-т. – Х., 1972. – 28 с.
419. *Волковичер И.* Брестский мир / И. Волковичер. – М. ; Л. : Гос. изд-во, 1928. – 84 с.
420. *Дацків І. Б.* Брест 1918 : європейський прорив України / І. Б. Дацків. – Тернопіль : Астон, 2008. – 253 с.
421. *Михутина И.* Украинский Брестский мир. Путь выхода России из первой Мировой войны и анатомия конфликта между Совнаркомом РСФСР и правительством Украинской Центральной Рады / И. Михутина. – М. : Европа, 2007. – 288 с. – (Евровосток).
422. *Притуляк П. П.* Україна і Брестський мир : від підписання до виконання (1917–1918 рр.) / П. П. Притуляк ; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. – К., 2004. – 216 с.
423. *Симоненко Р. Г.* Брест : Двобій війни і миру / Р. Г. Симоненко. – К. : Політвидав України, 1988. – 278 с.
424. *Слободич О.* Боротьба світів на Україні: Нарис історії української революції, 1917–1920 рр. Ч. 2 : Мир у Бересті. Прихід австрійсько-німецької армії на Україну. Державний замах німців і генерала П. Скоропадського проти української влади. Побіда української революції : (з образками) / О. Слободич. – 2-е вид. – Яворів : Накладом «Самоосвіти», 1933. – 39 с. : іл. – (Вид-во «Самоосвіта». Від. суспіл.-іст. наук ; № 6).
425. *Федюшин О.* Украинская революция 1917–1918 / О. Федюшин ; пер. с англ. Л. А. Игоревского. – М. : ЗАО Центрполиграф, 2007. – 334 с. – (Россия в переломный момент истории). – Из содерж: Глава 4 : Договор с Украиной в Брест-Литовске. – С. 75–104.

Автореферати дисертацій

426. *Коваль В. В.* Брест-Литовська конференція 1918 р. : діяльність делегації УНР по укладенню мирного договору з державами Четверного союзу: автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.02 / В. В. Коваль ; НАН України, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. – К., 2002. – 19 с.
427. *Притуляк П. П.* Політика Центральної Ради щодо війни, укладення і реалізації Брестського мирного договору (березень 1917 – квітень 1918 рр.) : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / П. П. Притуляк ; Запоріж. держ. ун-т. – Запоріжжя, 1999. – 19 с.
428. *Терлецька І. В.* Брестський мир. Боротьба партій : історіографія проблеми : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / І. В. Терлецька ; Дніпропетр. ун-т. – Дніпропетровськ, 1994. – 18 с.

Статті

429. *Авдошин І. В.* Мирні переговори в Брест-Литовську 1918 року і їх значення у становленні української дипломатії / І. В. Авдошин // Наук. вісн. Дип. акад. України. – К., 2008. – Вип. 14 : Зовнішня політика і дипломатія: історична ретроспектива, традиції, сьогодення. – С. 217–221.
430. *Барановська Н. М.* Роль Брестського миру в становленні української державності / Н. М. Барановська, В. Е. Голубко // Україна на етапі національно-державного відродження. – Львів, 1992. – С. 23–30.
431. *Бердута М. З.* Брестський мир у радянській історіографії (1918 – середина 1930-х років) / М. З. Бердута // Питання історії народів СРСР. – 1971. – Вип. 12. – С. 35–41.
432. *Бердута М. З.* Брестський мир у радянській історіографії (1956–1968) / М. З. Бердута // Вісн. Харків. ун-ту. – 1971. – № 62 : Історія, вип. 5. – С. 10–18.
433. Берестейський мир 1918 року // Укр. самостійник. – Мюнхен, 1962. – № 2. – С. 2.
434. *Вировий В.* Центральна Рада у боротьбі за підписання Брестського миру / В. Вировий, П. Притуляк // Політол. читання. – Торонто ; К., 1995. – № 2. – С. 163–167.
435. *Гай-Нижник П. П.* Фінансові аспекти Берестейського договору 1918 р. для УНР / П. П. Гай-Нижник // Формування та діяльність українських національних урядів періоду Української революції 1917–1921 рр. : матеріали Всеукр. наук. конф., Кам'янець-Подільський, 6–7 груд. 2007 р. – Кам'янець-Подільський, 2008. – С. 200–213.
436. *Галайчук Б.* Берестейський мир і окупація України : (правна і політ. оцінка) / Б. Галайчук // Укр. самостійник. – Мюнхен, 1958. – № 2. – С. 3–8.
437. *Гошуляк І.* Питання соборності українських земель на Брест-Литовській мирній конференції / І. Гошуляк // Укр. іст. журн. – 2004. – № 2. – С. 15–31.
438. *Дацків І. Б.* Брестський мир у процесі становлення України суб'єктом міжнародної політики / І. Б. Дацків // Актуальні проблеми міжнародних відносин : зб. наук. пр. – К., 2008. – Вип. 80, ч. 2. – С. 48–55.
439. *Дацків І.* Брестський мирний договір в історії української дипломатії / І. Дацків // Мандрівець. – 2007. – № 6. – С. 34–43.
440. *Дацків І. Б.* Брестські угоди 1918 року й українсько-російські відносини / І. Б. Дацків // Зб. наук. пр. Наук.-дослід. ін-ту українознавства. – К., 2008. – Т. 19. – С. 366–376.
441. *Дацків І. Б.* Військова конвенція та її результати відповідно до Брестських угод 1918 р. / І. Б. Дацків // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка / М-во освіти і науки України, Кам'янець-Подільський держ. пед. ун-т. – 2009. – Т. 19 : Іст. науки : на пошану академіка В. А. Смолія. – С. 313–327.
442. *Дацків І. Б.* Дипломати Української Центральної Ради у протистоянні з більшовицькими делегаціями Петрограда і Харкова на Брестській мирній конференції / І. Б. Дацків // Гілея. – 2009. – Вип. 20. – С. 31–42.

443. *Дацків І.* Дипломатичне протистояння між українською і російською делегаціями на Брест-Литовській мирній конференції / І. Дацків // Мандрівець. – 2011. – № 1. – С. 28–34.
444. *Дацків І.* Економічні аспекти Брестського договору 1918 року / І. Дацків // Мандрівець. – 2008. – № 6. – С. 41–47.
445. *Дацків І.* Проблема соборності України на Брестських переговорах 1918 р. / І. Дацків // Мандрівець. – 2008. – № 5. – С. 20–26.
446. *Держалюк М.* Берестейській мир і Україна / М. Держалюк // Пам'ять століть. – 1998. – № 1. – С. 40–58.
447. *Донцов Д.* Мазепинський мир (1918–1928): [до 10-ліття підписання Берестейського миру] / Д. Донцов // Історичний календар-альманах Червоної Калини на 1928 рік. – Львів ; К., 1927. – С. 37–43.
448. *Дурбак І.* Триумф української дипломатії : (з приводу 48-річчя Берест. Миру) / І. Дурбак // Вісник. – [Нью-Йорк], 1966. – № 2. – С. 1–3.
449. *Словських У. О.* Положення про обмін військовополоненими та інтернованими у попередніх проектах і остаточному варіанті українсько-німецького додаткового договору як джерело з українсько-німецьких переговорів у Бресті-Литовському (січень – лютий 1918 р.) / У. О. Словських // Гілея. – 2009. – Вип. 28. – С. 158–166.
450. *Словських У. О.* Джерелознавчий аналіз додаткових протоколів до Брестського мирного договору між УНР і державами Четверного союзу / У. О. Словських // Актуальні питання вітчизняної, світової історії та історії науки : пошуки, роздуми, знахідки : матеріали Другої міжнар. наук. конф. (Луганськ, 29 квіт. 2009 р.). – Луганськ, 2009. – С. 55–57.
451. *Словських У. О.* Положення про обмін військовополоненими та інтернованими у попередніх проектах і остаточному варіанті україно-німецького додаткового договору як джерело з українсько-німецьких переговорів у Брест-Литовському (січень-лютий 1918 р.) / У. О. Словських // Гілея. – 2009. – Вип. 28. – С. 158–166.
452. *Каляев А.* Берестейській мирний договір 1918 року : австрійські підходи, польська реакція / А. Каляев, Р. Романюк, В. Трофимович // Зб. наук.-метод. пр. / Військ. ін-т при ун-ті «Львівська політехніка». – 1998. – Вип. 4. – С. 83–92.
453. *Кедрин І.* Берестейській мир / І. Кедрин. Орлюк С. По двох століттях / С. Орлюк. Пачовський В. Табори полонених : з 11 образками і 2 мапами / В. Пачовський. – Львів : Просвіта, 1938. – 68 с.
454. *Кедрин І.* Четвертий Універсал і Берестейський мир / І. Кедрин // Альманах Українського народного союзу на ювілейний рік 1968. – Джерсі-Сіті ; Нью-Йорк, 1967. – С. 85–97.
455. *Коваль В.* Брест-Литовська мирна конференція 1918 р. : питання про Галичину та Холмщину / В. Коваль // Українська соборність : ідея, досвід, проблеми : (до 80-річчя Акту Злуки 22 січ. 1919 р.). – К., 1999. – С. 106–118.
456. *Коваль В.* До історії української дипломатії : делегація УНР на Брестській мирній конференції / В. Коваль // Наук. зап. : зб. пр. молодих вчених та аспірантів / Ін-т укр. археографії та джерелознавства. – К., 1999. – Т. 4. – С. 206–220.
457. *Коваль В.* Порівняльний джерелознавчий аналіз проекту мирного договору, запропонованого українською стороною і остаточного варіанту мирного договору,

укладеного між УНР та Четверним союзом 9 лютого 1918 р. / В. Коваль // Спеціальні історичні дисципліни : питання теорії та методики. – К., 2002. – Чис. 8/9, ч. 2. – С. 227–236.

458. *Косаренко-Косаревич В.* Істотне щодо Мирowego договору в Берестю Литовському між Центральними державами і Україною / В. Косаренко-Косаревич // Самост. Україна. – [Чикаго], 1955. – № 2/3. – С. 7–13.

459. *Крейберт Р. В.* Брест-Литовська мирна угода УНР з Центральними державами 1918 року (історико-правовий аспект) / Р. В. Крейберт // Вісник / Нац. ун-т внутрішніх справ. – Х., 2004. – Вип. 27. – С. 223–230.

460. *Лупандин А. И.* Украина и позиция делегаций Советской России на Брестских мирных переговорах / А. И. Лупандин // Історія України : дослідження та інтерпретації : тези VI Респ. суспіл.-політ. читань, 22–25 трав. 1991 р., Новгород-Сіверський. – К., 1991. – С. 72–75.

461. *Лупандін О.* Брестський мир у долі української державності / О. Лупандін // Укр. іст. зб. : наук. пр. аспірантів та молодих вчених. – К., 1997. – Вип. 1. – С. 222–244.

462. *Лупандін О. І.* Українська державність у світлі Брестського миру / О. І. Лупандін // Центральна Рада на тлі української революції : наук.-теорет. читання, 16 берез. 1995 р., м. Київ. – К., 1996. – С. 108–117.

463. *Любинський М.* Як прийшли німці / М. Любинський // Літ.-наук. вісн. – К., 1918. – Кн. 12. – С. 202–216.

464. *Макар Ю. І.* Вихід УНР з Першої світової війни : (мирний договір з Центральними державами) / Ю. І. Макар // Наук. вісн. Дип. акад. України. – К., 2008. – Вип. 14 : Зовнішня політика і дипломатія: історична ретроспектива, традиції, сьогодення. – С. 211–217.

465. *Макар Ю.* Мирний договір Української Народної Республіки з державами Четверного союзу / Ю. Макар // Український альманах 2008 / Об'єднання українців у Польщі. – Варшава, 2008. – С. 153–159.

466. *Манасієва І.* Болгарія та Українська Народна Республіка на Брест-Литовській мирній конференції : відстоювання національних інтересів / І. Манасієва // Дриновський збірник. – 2011. – Т. 4. – С. 230–238.

467. *Мартиненко В. В.* Наслідки укладення Брестського миру для Білорусі та України : втрати й здобутки сторін / В. В. Мартиненко // Література та культура Полісся. – Ніжин, 2002. – Вип. 20. – С. 125–133.

468. *Матяш І.* Брестський мир / І. Матяш // Зовніш. справи. – 2008. – № 6. – С. 51–53 ; № 7. – С. 52–55.

469. *Мельник М.* Берестейський договір та його значення / М. Мельник // Визвол. шлях. – Лондон, 1992. – Кн. 7. – С. 834–842 ; Кн. 8. – С. 985–994 ; Кн. 9. – С. 1079–1086.

470. *Мельник М.* Міжнародно-правні основи Берестейського договору / М. Мельник // Визвол. шлях. – Лондон, 1969. – Кн. 11. – С. 1264–1278.

471. *Мирові переговори в Берестю* // Вісник. – [Б. м.], 1918. – № 4. – С. 44–46 ; № 5/6. – С. 58–64.

472. *Мироненко О. М.* Україна – Четверний союз : Брест-Литовські мирні угоди 1918 р. та їх міжнародно-правові наслідки / О. М. Мироненко // Вісн. Акад. прав. наук України. – Х., 1996. – № 6. – С. 114–120.

473. *Миронець Н.* Мирний договір у Бресті – міжнародне визнання незалежності Української Народної Республіки / Н. Миронець, С. Пивовар // Розбудова держави. – 1993. – № 7. – С. 30–34.
474. *Мукомела О. Г.* Брестський мир : дипломатія і преса / О. Г. Мукомела // Вісн. Київ. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка. Сер.: Журналістика. – 2002. – Вип. 10. – С. 70–72.
475. *Мукомела О. Г.* Брестський мир : дипломатія і преса / О. Г. Мукомела // Українська журналістика в контексті світової : зб. наук. пр. – К., 2000. – Вип. 4. – С. 98–108.
476. *Несук О.* Згідно з Берестейським договором / О. Несук // Політика і час. – 1997. – № 12. – С. 63–70.
477. *Орликовський А.* Мораль Берестейського трактату / А. Орликовський // Вісник. – [Нью-Йорк], 1958. – № 6. – С. 29–31.
478. *Папенко Н. С.* До питання про Брестський мир 1918 року та його наслідки для України / Н. С. Папенко // Вісн. Київ. ун-ту. Сер.: Історія. – 1998. – Вип. 38. – С. 48–53.
479. Перший міжнародний акт відродження Української держави : у 20-ліття Берест. мира // Календар «Український інвалід» на рік 1938. – Львів, [1938]. – С. 53–55.
480. Перший міжнародний акт відродження Української держави : у 30-ліття Берест. мира // Ілюстрований календар «Просвіта» в Аргентині на звичайний рік 1947. – Буенос-Айрес, [1947]. – С. 52–54.
481. *Пилипів В. І.* Брестський мирний договір 1918 року, як джерело вивчення взаємодії східно- та західноукраїнських політичних сил у боротьбі за соборність України / В. І. Пилипів // Гілея. – 2011. – Вип. 48. – С. 226–232.
482. *Притуляк П.* Брестський мир : зміст і наслідки / П. Притуляк // Центральна Рада і український державотворчий процес : (до 80-річчя створення Центр. Ради) : матеріали наук. конф., 20 берез. 1997 р. / НАН України, Ін-т історії України. – К., 1997. – Ч. 2. – С. 392–400.
483. *Притуляк П. П.* Брестський мир : зміст та наслідки / П. П. Притуляк, В. К. Демочко // Питання історії України : зб. наук. ст. – Чернівці, 1997. – Вип. 1. – С. 165–171.
484. *Рибак М.* Мировий договір у Бересті Литовському / М. Рибак // Самост. Україна. – Чикаго, 1965. – № 2. – С. 2 ; № 3. – С. 13–16 ; 1966. – № 5. – С. 7–11.
485. Роковини Берестейського договору [між Австро-Угорщиною, Німеччиною, Болгарією, Туреччиною, Росією та Україною, січ.-лют.1918 р.] // Календар «Слово» на ювілейний 1978 рік. – Торонто, 1978. – С. 85–89.
486. *Романчук О.* Берестейський мир : (Брест-Литовська угода 27.I (9.II). 1918 р.) / О. Романчук // Універсум. – Львів, 1994. – № 3/4. – С. 26–34.
487. *Сацький П.* Значення економічних статей мирних договорів, підписаних у Брест-Литовську в 1918 р. для міжнародного статусу України / П. Сацький // Наук. вісн. Чернів. ун-ту. Сер.: Історія. Політичні науки. Міжнародні відносини : зб. наук. пр. – Чернівці, 2006. – Вип. 323/324. – С. 173–178.
488. *Севрюк О.* Галичина в Берестейських перемовинах / О. Севрюк // Червона калина : іст. календар-альманах на 1939 рік. – Львів, 1938. – Т. 18 : Україна на дипломатичному фронті. – С. 61–70.

489. *Севрюк О.* Підписання Берестейського договору / О. Севрюк // Червона калина : іст. календар-альманах на 1939 рік. – Львів, 1938. – Т. 18 : Україна на дипломатичному фронті. – С. 57–61.
490. *Солдатенко В.* Берестейський договір : військова складова та її реалізація в Україні / В. Солдатенко // Україна дипломатична : наук. щорічник. – К., 2006. – Вип. 7. – С. 463–489.
491. *Солдатенко В. Ф.* Дискусії навколо кордонів України напередодні і в ході Берестейської мирної конференції / В. Ф. Солдатенко // Проблеми соборності України в ХХ столітті. – К., 1994. – С. 62–69.
492. *Солдатенко В.* Перша дипломатична акція УНР – Берестейська угода / В. Солдатенко // Історія України. – 2001. – № 47. – С. 1–4.
493. *Солдатенко В.* Перша дипломатична акція УНР – Берестейська угода / В. Солдатенко // Україна дипломатична : наук. щорічник. – К., 2002. – Вип. 2. – С. 248–263.
494. *Соловійова В. В.* Роль Берестейського миру у становленні української державності / В. В. Соловійова // Державотворчі процеси і соціально-економічні моделі розвитку України на сучасному етапі : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Бердян. ун-т менеджмента і бізнесу. – Донецьк : Юго-Восток, 2007. – Т. 2. – С. 52–58.
495. *Стрельський Г.* Брестський мир 9 лютого 1918 р. : триумф чи трагедія? Аналіз мемуарних джерел / Г. Стрельський // Перша світова війна і слов'янські народи : матеріали міжнар. наук. конф., 14–15 трав. 1998 р. – К., 1998. – С. 69–76.
496. *Терлецький О.* Берестейський мир і українці-полонені у Венцлярському таборі / О. Терлецький // Літопис Червоної Калини. – Львів, 1933. – № 2. – С. 17–19.
497. *Федорович В.* Берестейський мир у світлі міжнародного права / В. Федорович // Вісті комбатанта. – Торонто, 1975. – № 2. – С. 26–30.
498. *Фостун С. М.* 80-річчя Берестейського мирного договору / С. М. Фостун // Визвол. шлях. – Лондон, 1998. – Кн. 3. – С. 272–277.
499. *Червінкін-Корольов І. І.* Про змову німецького імперіалізму з Центральною Радою у Брест-Литовську в 1918 р. / І. І. Червінкін-Корольов // Укр. іст. журн. – 1983. – № 3. – С. 17–28.
500. *Чуприна В.* Українська Центральна Рада і Брестський мир / В. Чуприна // Дзвін. – 2004. – № 4. – С. 122–125.
501. *Шубин А.* Брестский мир : Россия и Украина / А. Шубин // Перша світова війна та проблеми державотворення у Центральній та Східній Європі (до 90-річчя закінчення Першої світової війни) : матеріали міжнар. наук. конф. (Чернівці, 29–30 жовт. 2008 р.). – Чернівці, 2009. – С. 52–74.

Брюссельська конференція

502. *Даскалюк О.* Міжнародна конференція в Брукселі і співучасть України / О. Даскалюк // Воля. – Відень, 1920. – Т. 3, № 12. – С. 467–469.

Паризька мирна конференція

Див. також № 71, 105, 258, 978, 994, 1075.

Публікації документів

503. *Лозицький В.* Українсько-польське протистояння на Волині й у Поліссі / В. Лозицький // Україна дипломатична : наук. щорічник. – К., 2003. – Вип. 3. – С. 428–442. – Оpubлік. звіт глави Надзвич. делегації ЗОУНР на Паризькій Мирній конф. М. Лозинського під назвою «Справа Української Галичини на Мировій конференції», що зберігається у ЦДАГО України. – С. 431–442.

Окремі видання

504. *Варгатюк С. В.* Діяльність української делегації на Паризькій мирній конференції [січ. 1919 – січ. 1920 рр.] / С. В. Варгатюк. – К., 1995. – 21 с. – Деп. в ГНТБ України 16.02.95, № 360 – Ук 95.

505. *Симоненко Р. Г.* Імперіалістична політика Антанти і США щодо України в 1919 р. : (Паризька мирна конференція і антирадянська інтервенція на Україні) / Р. Г. Симоненко ; АН УРСР, Ін-т історії. – К. : Вид-во АН УРСР, 1962. – 440 с.

Статті

506. *Бисага Ю. М.* Міжнародна дипломатія та українське державне питання на Паризькій конференції 1919 р. / Ю. М. Бисага // Україна на міжнародній арені у ХХ столітті : наук.-метод. зб. матеріалів конф. на допомогу учням шкіл і студ., Ужгород, 13 трав. 1999 р. – Ужгород, 2000. – С. 30–35.

507. *Бисага Ю. М.* Міжнародно-правові та організаційні засади Паризької мирної конференції 1919 р. / Ю. М. Бисага // Україна на міжнародній арені у ХХ столітті : наук.-метод. зб. матеріалів конф. на допомогу учням шкіл і студ., Ужгород, 13 трав. 1999 р. – Ужгород, 2000. – С. 35–40.

508. *Борщак І.* Один фрагмент із дипломатичної акції Союзних держав супроти України : (переклад із VII-ої глави французької праці «Україна на мировій конференції 1919–1923») / І. Борщак // Червона калина : іст. календар-альманах на 1939 рік. – Львів, 1938. – Т. 18 : Україна на дипломатичному фронті. – С. 114–118.

509. *Борщак І.* Як була зорганізована Мирова конференція 1919 р. / І. Борщак // Червона калина : іст. календар-альманах на 1939 рік. – Львів, 1938. – Т. 18 : Україна на дипломатичному фронті. – С. 102–114.

510. *Веденєєв Д. В.* Українська делегація на мирній конференції в Парижі / Д. В. Веденєєв // Міжнародні зв'язки України : наук. пошуки і знахідки : зб. наук. пр. / НАН України, Ін-т історії України. – К., 1993. – Вип. 4. – С. 21–31.

511. *Головченко В.* Дебют новітньої української дипломатії на Паризькій мирній конференції 1919 р. / В. Головченко // Київ. старовина. – 2003. – № 6. – С. 3–27.

512. *Городня Н.* Їм потрібні були сильні союзники : Українське питання на Паризькій мирній конференції 1919 року / Н. Городня // Політика і час. – 1995. – № 11. – С. 75–80.

513. *Гошуляк І.* «Українське питання» на Паризькій мирній конференції 1919 р. / І. Гошуляк // Україна дипломатична : наук. щорічник. – К., 2005. – Вип. 5. – С. 340–346.
514. *Кедрин І.* Роки 1919–1939–1959 у широкому світі / І. Кедрин // Календар «Свободи» на мазепинський рік 1959. – Нью-Йорк, 1959. – С. 34–42. – Про Україну на Паризькій мирній конференції 1919 р. – С. 34–36.
515. *Красівський О.* Проблема Східної Галичини на Паризькій мирній конференції 1919–1920 рр. в контексті польської зовнішньої політики / О. Красівський // Наук. зап. Сер.: Політологія і етнологія / Ін-т нац. відносин і політології. – К., 1997. – Вип. 2. – С. 50–56.
516. *Кушнір М.* Україна і конференція Миру / М. Кушнір // Воля. – Відень, 1919. – Т. 6, № 1. – С. 5–10.
517. *Лозинський М.* Рішення Найвищої Ради в справі Східної Галичини / М. Лозинський // Воля. – Відень, 1919. – Т. 5, № 5. – С. 203–206.
518. *Лозинський М.* Справа Східної Галичини на Міровій конференції / М. Лозинський // Народний календар товариства «Просвіта» з літературним збірником на звичайний рік 1921. – Львів, 1920. – С. 134–137.
519. *Малик І.* Українсько-польське дипломатичне протистояння на Паризькій мирній конференції (червень 1919 р.) / І. Малик // Наук. зап. Сер.: Іст. науки / Нац. ун-т «Острозька академія». – Острог, 2003. – Вип. 3. – С. 104–108.
520. *Мельник Г.* Польська дипломатична діяльність на Паризькій мирній конференції у питанні про статус Східної Галичини (1918–1919 рр.) / Г. Мельник // Наук. зап. Сер.: Іст. науки / Нац. ун-т «Острозька академія». – Острог, 2003. – Вип. 3. – С. 99–103.
521. *Павлюк О.* США і східногалицьке питання на Паризькій мирній конференції 1919 р. / О. Павлюк // Київ. старовина. – 1999. – № 6. – С. 67–79.
522. *Попенко Я. В.* Діяльність дипломатичної місії УНР на Паризькій мирній конференції (липень–грудень 1919 р.) / Я. В. Попенко // Наук. пр. іст. ф-ту Запоріж. держ. ун-ту / Запоріж. нац. ун-т, Ін-т політ. і етнонац. дослідж. ім. І. Ф. Кураса НАН України. – Запоріжжя : Просвіта, 2008. – Вип. 24 : Соціальні та національні чинники революцій і реформ в Україні : проблеми взаємовпливів (до 90-річчя УНР). – С. 176–182.
523. *Рафальський О.* Діяльність українських дипломатів щодо визнання незалежності Української Народної Республіки на Паризькій мирній конференції / О. Рафальський // Наук. зап. Ін-ту законодавства Верховної Ради України. – 2011. – № 3. – С. 16–22.
524. *Рудницький М.* Париж 1919 р. Преважке становище української делегації на Мірову конференцію / М. Рудницький // Червона калина : іст. календар-альманах на 1939 рік. – Львів, 1938. – Т. 18 : Україна на дипломатичному фронті. – С. 119–128.
525. *Симоненко Р. Г.* До питання про Східну Галичину напередодні Паризької мирної конференції 1919 р. / Р. Г. Симоненко // Наук. зап. Ін-ту історії АН УРСР. – 1957. – № 9. – С. 70–89.
526. *Соловійова В. В.* Українська дипломатія на Паризькій мирній конференції : доля соборності України / В. В. Соловійова // Україна Соборна : зб. наук. ст. – К., 2006. – Вип. 4, т. 1. – С. 215–225.

527. *Соловійова В.* «Українське питання» на Паризькій мирній конференції (січень—червень 1919 р.) / В. Соловійова // *Історія України : маловідомі імена, події, факти : зб. ст. / НАН України, Ін-т історії України.* – К., 2006. – Вип. 33. – С. 371–379.
528. *Федорович В.* Справа Східної Галичини на Паризькій мирній конференції / В. Федорович // *Вісті комбатанта.* – Торонто, 1981. – № 1. – С. 35–40.
529. *Шамраєва В.* Діяльність дипломатичної місії Директорії УНР на Паризькій мирній конференції / В. Шамраєва // *Нова політика.* – 2000. – № 4. – С. 38–42 ; № 5. – С. 58–62.
530. *Шелухин С.* Як будовано Українську соборність. В. Панейко на роботі в українській делегації на Мирову конференцію в Парижі 1919-го р. : [доповідь] / С. Шелухин // *Наша культура.* – Варшава, 1936. – № 1. – С. 47–54.
531. *Штогрин Д.* Делегація України на мирову конференцію в Парижі та її видання 1919–1920 рр. / Д. Штогрин // *Історія : доп. та повідомл. четвертого Міжнар. конгр. українців, Одеса, 26–29 серп. 1999 р.* – Одеса ; К. ; Львів, 1999. – Ч. 2 : XX століття. – С. 304–308.
532. *Яблонський В. Й.* Діяльність української делегації на Паризькій мирній конференції в 1919 році / В. Й. Яблонський // *Тези шостої Всеукр. наук. конф. з іст. краєзнавства.* – Луцьк, 1993. – С. 50–51.

Спогади

533. *Войцехівська І.* Пам'ятка дипломатичного джерелознавства / І. Войцехівська // *Україна дипломатична : наук. щорічник.* – К., 2005. – Вип. 5. – С. 230–239. – Публікація спогадів М. Тишкевича про його діяльність як голови делегації УНР в Парижі (зберігаються у ЦДІАЛ України, ф. 681).
534. *Маврін О.* Спогади Арнольда Марголіна про роботу Української делегації на Паризькій Мирній Конференції 1919 р. (Деякі неформальні результати формальної поразки української дипломатії) / О. Маврін // *Україна дипломатична : наук. щорічник.* – К., 2004. – Вип. 4. – С. 178–196.

Ризька мирна конференція

Див. також № 750, 788, 990.

Публікації документів

535. Мирный договор между Россией и Украиной с одной стороны и Польшей с другой, подписанный в г. Риге 18 марта 1921 года. – [Рига], 1921. – 33 с.

Окремі видання

536. *Завада І.* Ризький договір і Україна : іст. нарис / І. Завада. – К. : Просвіта, 2000. – 204 с.

537. *Кедрин І.* Паралелі в історії України / І. Кедрин. – Нью-Йорк : Червона Калина, 1971. – 139 с. – На обкл. назва: Паралелі в історії України: З нагоди 50-річчя Ризького миру. – Відбитка із Календаря-альманаху “Свободи” за 1971 рік з доп. Ч. 2. Документи: Варшавський договір, квітень 1920 р. – С. 89–95.
538. *Ольшанский П. Н.* Рижский договор и развитие советско-польских отношений, 1921–1924 гг. / П. Н. Ольшанский ; отв. ред. И. И. Костюшко. – М. : Наука, 1974. – 285 с.
539. Traktat Pokoju między Polską a Rosją i Ukrainą. Ryga 18 marca 1921. 85 lat później. – Warszawa, 2001. – 156 s.

Автореферати дисертацій

540. *Галицька-Дідух Т. В.* Східна Галичина і Ризька мирна конференція (1920–1921 рр.) : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / Т. В. Галицька-Дідух ; НАН України, Ін-т народознавства, Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2001. – 17 с.
541. *Кобринська С. Б.* Ризький мир як завершальний етап боротьби (1917–1921 років) за утвердження української державності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / С. Б. Кобринська ; Київ. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 1996. – 24 с.
542. *Скляренко Д. Є.* Україна і Ризька мирна конференція (1920–1921 рр.) : автореф. дис... канд. іст. наук : 07.00.01 / Д. Є. Скляренко ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2000. – 20 с.

Статті

543. *Верстюк В.* Ризький мирний договір 1921 р. і завершення боротьби за Українську Народну Республіку / В. Верстюк // Проблеми вивчення історії Української революції 1917–1921 років : [зб. наук. ст.] / НАН України, Ін-т історії України. – К., 2011. – Вип. 6. – С. 337–366.
544. *Галицька-Дідух Т. В.* Дипломатична боротьба навколо проблеми українського представництва на мирній конференції в Ризі (вересень 1920 – березень 1921 рр.) / Т. В. Галицька-Дідух // Укр. іст. журн. – 2001. – № 6. – С. 100–110.
545. *Галицька-Дідух Т.* Проблема самостійності ЗУНР і Ризька мирна конференція (1920–1921 рр.) / Т. Галицька-Дідух // Україна : культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Львів, 2000. – Вип. 6 : Західно-Українська Народна Республіка. – С. 267–271.
546. *Галицька-Дідух Т.* Українське питання на Ризькій мирній конференції (1920–1921 рр.) / Т. Галицька-Дідух // Нова політика. – 1999. – № 5. – С. 43–47.
547. *Плазова Т.* Українське питання під час укладення Ризького прелімінарного мирного договору між Польщею, РРФСР та УСРР / Т. Плазова // Наук. зап. Сер.: Іст. науки / Нац. ун-т «Острозька академія». – Острог, 2003. – Вип. 3. – С. 109–115.
548. Рижське замирення й інтереси України // Воля. – Відень, 1920. – Т. 4, № 4. – С. 169–171. – Підп.: С. 3-ко.

Спогади

549. *Кедровський В.* Рижське Андрусово: спомини про російсько-польські мирові переговори в 1920 р. / В. Кедровський. – Вінніпег, 1936. – 64 с.
550. *Назарук О.* Галицька делегація в Ризі 1920 р.: спомини учасника / О. Назарук. – Львів: Накладом Укр. Християн. Організації, 1930. – 169 с. – (Укр. дип. мемуаристика).

Наради послів і голів закордонних місій УНР 1920 р.

Публікації документів

551. «... Все ж таки повернемося на Україну» / публ. В. Сергійчика // Пам'ять століть. – 1998. – № 4. – С. 14–32. – Подано 3 протоколи нарад послів і голів закордонних місій УНР 1920 р.
552. *Матяш І.* «Основною орієнтацією ... мусить бути орієнтація українська»: (Протоколи віденської серпневої Наради послів і голів дипломатичних місій 1920 р. Джерело з історії української дипломатії) / І. Матяш // Україна дипломатична: наук. щорічник. – К., 2005. – Вип. 6. – С. 102–144.
553. *Матвієнко В.* Віденське відрядження Андрія Ніковського / В. Матвієнко // Україна дипломатична: наук. щорічник. – К., 2005. – Вип. 5. – С. 217–229. – Публікація першої частини «Звіту МЗС УНР за місяць серпень 1920 року» яка висвітлює роботу голови МЗС УНР А. Ніковського під час відрядження до Відня 11–29 серпня 1920 р. (зберігається у ЦДАВО України, ф. 3696).

4. Відносини України з окремими країнами та міждержавними утвореннями

Австрія (Австро-Угорщина)

Див. також № 51, 58, 82, 83, 98, 99, 137, 147, 176–180, 221, 295, 308, 344, 371, 398, 677.

Статті

554. *Давидів І.* Українська пресова служба у Відні / І. Давидів // Червона калина: іст. календар-альманах на 1939 рік. – Львів, 1938. – Т. 18: Україна на дипломатичному фронті. – С. 43–48.
555. *Держалюк М. С.* Українсько-австро-угорські відносини. 1918 р. / М. С. Держалюк // Міжнародні зв'язки України: зб. наук. пр. / НАН України, Ін-т історії України. – К., 1993. – Вип. 3. – С. 15–21.
556. *Єловських У. О.* Таємний протокол між Австро-Угорщиною і УНР від 9 лютого 1918 р.: питання встановлення автентичності україномовних варіантів / У. О. Єловських // Гілея. – 2009. – Вип. 19. – С. 81–89.
557. *Кураєв О.* Австро-українські відносини першої чверті ХХ століття в австрійській періодиці / О. Кураєв // Пам'ять століть. – 2001. – № 5. – С. 93–103.